

Oznanila

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr. ktera se trikrat natiskuje; veče pismenke plačujejo po prostoru.

Za vsak list mora biti kolek (štampelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

V torek,
četertek in saboto
izhaja in velja:

Za celo leto	. 7 for. 50 kr.
" pol leta	. 3 " 80 "
" četert leta	. 2 " 70 "
" mesec	. — " 70 "
Po pošti:	
Za celo leto	. 9 for. 50 kr.
" pol leta	. 4 " 80 "
" četert leta	. 2 " 50 "
" mesec	. — " 90 "

SLOVENEK

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na vekel!“

Nar. pesem.

Št. 3.

V Celovcu v torek 8. januarja 1867.

Tečaj III.

Nove volitve.

Izpod Triglava 2. jan.

Nove volitve za drugi tečaj deželnih zborov so pred pragom! Slovenci, ako kedaj, tako sedaj boče treba modro voliti! Volite svoje možé. Kteri so ti? Tisti, kteri ljubijo vašo srečo. — Kakošna je vaša sreča? — Dušno in materjalno blagostanje. Pervo pridobite te na podlagi uka v maternem jeziku; drugo ravno na tej podlagi. Materjalno blagostanje izvira iz izobraženega duha, — duh pa se da najlože in najberže le s pomočjo materščine izobraževati. Kdor je tedaj ljubitelj slovenščine, ta je tudi vreden zaupanja Slovencev. Drugič volite — samostalne možé, kteri imajo serčnost povedati resnico. Kdor dobiva svoj kruh iz kase cesarske, — kdor se boji, da njegovi otroci ne bodo to, kar so očetje, ako brani pravice naroda, — ta ni mož za deželno hišo. Volite modre možé — politično izobražene, — ne mislite, da vsaka gosposka suknja črti kmečki kozuh. — V tem tečaju deželnega zborovanja bodo se pretresovale najvažniše reči; — če izvolite sovražnike svojega naroda — verjemite mi! — za 50 let od Dobrača do Slovenskih goric ne bode več slišali pesmic, ktere so vas učile matere Vaše, — timveč razlegali se bodo glasi tujcev! Zemlja Vaša Vam bode pičlo dajala kruha, ker na Vaši domači zemlji bodo Vam ga tujci rezali, kteri že vežejo culice na bregu severnega in iztočnega morja in se pripravljajo na pot iz svojih pustih pokrajin v južne rodovitne kraje.

Vdeležujte se vsi volitev, naj nobeden ne ostane domá. Enoglasno glasujte za Vam priporočene možé. Pa po kom priporočene? Po znanih domoljubih, — po časnikih slovenskih, — saj ti so prijatelji Vaši, in njih vredniki terpijo kot kerščanski marterniki. Štajerski Slovenci! zraven junaških dr. Razlaga in Hermana pošljite še 6 ali 8 takih branivcev Vaših pravic in njihova prizadevanja ne bodo zastonj! Kranjski Slovenci! zraven dr. Bleiweisa, Tomana, Svetca, Kostata in drugih Vam dobro znanih narodnih poslancev še pošljite 14 ali 16 enakomislečih, in kranjski deželni zbor bode ogrevajoče solnce za vse dežele, v kterih Slovenci stanujejo. Ravno tako ubogi Korošci in Primorci — ne kujte si še težih verig, še hujšega železja; tudi Vi stresite jarem podložnosti pod drugim narodom in recite: Enaki smo bratje, enaka imamo bremena, zato tudi enake hočemo imeti pravice! Skusili ste in se prepričali sami, kako so molčali o Vaših pravicah oni dobro znani bivši poslanci, kteri so pri volitvah na vsa usta kričali: „Tudi jaz sem Slovenec, in bodem govoril za Vas.“ Lažnjivi so bili — in čern je njihov obraz! Ne volite jih več, če se Vam ravno ponujajo. Vsake priporočitve iz uradne hiše se ogibajte ko strupenega gada!

Zavedite se enkrat, in ne dajte se zmirrom voditi na vajeti sebičnežem! Vem, da marsikteremu je več mar za polajšavo bremen, ktera Vas težé, kakor pa za pravice jezika; ali verjemite mi: Kdor ne ljubi jezika, kterega narod govori, ta tudi ne ljubi naroda! Takošen je izdajavec Vaše sreče;

tak človek Vas hoče imeti zmirom sužne in neumne; tak ne ljubi vašega duha ne trupla, temuč le želi, da bi ostal Vaš duh zmirom grintav, roke polne žuljev in rame polne mozolov in bul.

Lažejo Vam ti krivi preroki v imenu „kulture“ (izobraženosti, omike), da bodeče zaostali v napredku, v obertniji, tergovini itd., ako se po vsem ne primete nemščine. Ali prosim Vas, od leta 1780 do leta 1867 — torej skorej blizo sto let — Vam jo tolčejo v glave in vendar ste tam, ako ne na slabem, kjer so bili Vaši očetje; zakaj, ker se morate vse svoje žive dni le jezika, ne pa praktičnih reči učiti.

Videli bote, da v desetih letih pridete dalje, ako se Vaši otroci bodo v nižih in viših šolah po damače podučevali, kakor ste prišli sedaj, ko vas trpinčijo z nemščino. Da bi Slovenci, česar nikdar ne želimo, dobili oblast čez Nemce in jim narinili jezik slovenski v šole in uradnije, verjemite mi, da bi v malo letih postali če že ne divjaki, tako vendar zaostali bi v znanostih, umetnostih, v umétniškem rokodelstvu in tergovstvu — ne bi bili gospodarji v kraljestvu tergovine in obertnosti, temuč sužni, kakor ste Vi sedaj; ne bi imeli polnih mošenj, nego prazne, kakor jih imate Vi sedaj.

Pa laž je tudi velika, da rodoljubi čertijo nemščino, in Vam je ne privoščijo. Kolikor je slovenskemu narodu v prid, Vam je ne odtegujejo, le odstranjujejo jo od ontod, kjer je nevarna občnemu izobraženju; kjer Slovence zastavlja, namesto da bi jih naprej spravljala, kjer jim je veriga (ketina), ne pa kermilo. Izobraženi slovenski rodoljubi so globoko in na

Besednik.

I. Pismo.

Prisrčni prijatelj!

Na novega leta dan.

Že zdavnaj si želel, da ti kaj o našej pusteji Pivki pišem. Nejemlji mi za zlo, da sem takó dolgo odlašal in še le zdaj za peró prijel.

Misli si dokaj obširno planjavo, podobno okroglemu kotljiču, v kterem nahajaš manjše in veče holmce, visočeje in globočeje dolinice. To je Pivka. Zemlja na Pivki je skozi in skozi sploh nerodovitna, v kterej še najbolj krompír obrodí, pa tudi ne predobro, odkar se je jel črniti. Zemlja je pa tudi malo malo obdelana, in bolj puščavi, kakor rodovitnej deželi podobna. Polovica pivške zemlje — malo sem rekel — je vsa v kamenji in, ako bi ti sèm prišel, mislil bi resnično, da pri nas po letu sneg páda. Za tega del si kaj lahko misliš, da je naša dolina sploh — ubožna. Ker sem ti o tem že prej poročal, mi ni treba še zdaj obširneje ti popisovati, kako in zakaj! Največa tuga in najteže breme, ktero revni Pivčan neutrudljivo prenaša, so brez dvombe — nadležni davki. Misli si, kako težko je bornemu kmetu svojo družino skoro z ni-

čim prerediti in zraven tega še davke plačevati leto za letom!! Misli si, kako hudó mu je, ker za majheno peščico kamnite, nerodovitne zemlje velike davke plačevati mora!! Obupati mora skoro pod pretežkim bremenom, ktero mu je osoda na truda-polne rame naložila, ker vidi, kako davki naraščajo, in on vsako leto več plačevati mora, a skoro da ne ve, kako in zakaj? Letine pa so zmerom slabije in torej tudi kmet zmerom — revniši. Pa naj jenjam o tem; saj ni to samo na Pivki, in ti tudi nisi poseben „stadtkind“, da ne bi vedel, kako se na deželi godi in kako se s kmetom ravna!

Pivka se sprostira o reki Pivki in njenih pritocih med Ljubljano in Trstom. Prebivalcev šteje okoli osemnajst tisoč, ki so Slovenci, razun tistih, ki se hočejo med ponemčene Slované šteti, to je po domače rečeno tisti, ki nemškutarji hočejo biti in si vse žile napenjajo, da bi nas zatrli; pa saj veš, da to ni mogoče! Če bi se človek taci „žabic“ bal, povém ti, — svet bikmalo jenjal v svojem teku! Hvala Bogú, da je taci „škricev“ pri nas kaj malo, in lahko ti jih na prstih seštejem! Pivčani so skozi in skozi krščanske vere in dobri katoličani, kar ni nobena posebna novost.

Kmečka noša je narodna. Kratke hlačiče in trda kamižola iz domače volne, kratke skornje in pa črn, okrogel klobuček, — vse to kaže, da se kmetje po domače nosijo, in da ne gledajo toliko na lišp, na

kojega tudi ni misliti pri siromaštvu! To-liko bolj pa so ženske ošabne in gizdave. Ako nima židane „kitlje“, bele rute in izšivane peče, si revica pred svet ne upa! Rajše naj bi naše dekline za kaj družega, bolj za življenje potrebnega, nego za lišp skrbele, in Pivka ne bi bila takó ubožna. Kaj ne bi morda bila dobra obleka iz domačine?

Pivčani govoré po mojej misli svoj domači jezik najboljši od vseh Slovencev. Njih beseda je gladkotokeča in duh našega slovenskega jezika se na Pivki najkrasneje razvija. Ako bi kdaj sèm v naše kraje priti utegnil, videl bi, kakošen razloček je med pivškim in splošno kraškim jezikom pa med ljubljansko „spraho“! V nekterih vašéh nekako čudno zavijajo besede, postavim: pojdi — pójdi (e), beži — bójzi (e). Pa nikakor ne misli, zvesti Peter, da je to po celej Pivki! Tedaj bi se lahko z domačim pesnikom reklo: „Njih govor je petje!“

Pivčani ljubijo muziko in posebno se petje iz njenih gladkih grl odlikuje. Da bi ti le slišal po letu grabljevke in pa kosce na polju prepévati, mislil bi, da slišiš slavčeke prepevati domače melodije, kterih, kakor je vsemu svetu znano, nam Slovence ne primanjkuje. Ponosni zamoremo biti resnično mi Slovani z neštevnimi narodnimi pesmimi.

Tudi lovci so nekteri Pivčani, in nekteri izmed njih so po celem Kranjskem znani.

vse strani pretuhtali in prevdarili potrebsčine naroda slovenskega in zato imejte popolnoma zaupanje do njih. — Če pa njihove nasvete prezirate, bode Vas v kratkem lastna skušnja prepričala, da Vaše pogube niso oni — temuč da ste je Vi sami krivi, ker ste rajši šli po poti svojih neprijateljev, nego po poti zvestih sinov mile nam domovine. Za Boga, bodite vendar pametni!

Avstrijsko cesarstvo.

Na Dunaju 2. jan. — (Izvanredni državni zbor in deželni zbori. Kaj bode delal novi državni zbor? Poljski in hrvaški zbor.) O praznikih tudi politika miruje in zares malo važnega se je pripetilo bodi si v notranjih ali v zunanjih zadevah; skorej bi zmanjkalo gradiva za različno časnikarstvo. Zvonec nosi zdaj v notranjej politiki prihodnji državni zbor, kterege vlada 25. februarja sklicuje in, ako se premisli, da so si ravno v tej zadevi — zaradi centralnega parlamenta — najbolj navskriž mnenja različnih političnih strank, je očitvidno, da si tudi vsaka stranka po svojem razlaga namen prihodnjega zbora. Pa nobena (stranka) se še do zdaj ni upala za gotovo izreči, ali se bode poprijela vladnega državnega zbora ali ne; vsi prevdarjajo cesarjev razglas po katerem se je omenjeni zbor sklical. Pričakoval se je cesarski manifest 1. t. m., pa mesto njega brali smo samo v „Dunajčanki“ cesarsko pismo na ministra pravosodja — Komersa, v kterem cesar zaukazuje, da naj se 170 jetnikov izpusti. Danes še le smo dobili cesarski manifest zaradi prihodnjega državnega zbora, ki se „ausserordentliche Reichsrathsversammlung“ imenuje. Ta manifest pa pravi to le: Šestletni obrok deželnih zborov in državnega zbora se konča, za deželne zборе takraj Litave se nove volitve razpišejo po volitvenem redu leta 1861. Deželni zbori se sklicujejo na 11. februarja 1867 in ti imajo samo poslance v državni zbor voliti; državni zbor pa se zbere 25. febr., ob istem času tudi gosposka hiša. Naloga tega „izvanrednega državnega zbora“ je — dogovarjati in zediniti se z ogrskim zborom. —

Zadnjega decembra je tudi gališki zbor svojo delavnost končal in z njim so utihnile vse zbornice takraj Litave; samo hrvaški in ogrski (zbor) še zborujeta, pa vidi se, da v prvem ni več prave živahnosti. Pričakuje se nekaj, kar bode deželi in narodu zelo neugodno in zbor se tedaj podviza vsaj najvažnejše reči poravnati.

Iz Pešte se poroča, da so deželni poslanci in meščani „prvemu narodnjaku Deáku“ po posebnej deputaciji srečo k novemu letu voščili, in mu krasen „album“ (spominske bukve) z veliko tisoč podpisov podarili; tudi mi bi Deáku radi kako vezilo za novo leto podali, ako bi on v svojih tirjavah bolj zmeren in tudi za druge narode, ki na Ogrskem prebivajo, bolj liberalen bil. Tako pa mu zakličemo: Glej dobro, kaj delaš!

Slovenske dežele.

Iz Celovca. (Volitve; društvo v podporo ubogim realčanom.) Vse politično življenje je nekako dremalo, ljudje niso marali za deželne zборе, še manj pa za rajni Schmerlingov državni zbor, ki je znal le davke poviševati, stare ostre postave še bolj poostriti in nenemške narode pridno ponemčevati; za ubogo avstrijsko ljudstvo je pa le pičlo skerbel in na perstih ene roke lahko našteješ postave narejene v pravi prid in blagor raznim narodom. Zdaj pa, ko se izpisujejo nove volitve za deželne zборе, vnelo se je spet politično življenje in delanje. Prav tako in koroške Slovence posebno kličemo, naj delajo na vso moč. Imate pred seboj štenografične zapisnike in černo na belo vam priča, da deželni naš zbor Slovencev še imenoval ni, razun tedaj, ko je šlo za njih ponemčevanje. Bodite torej pametni in pustite možé, ki so Vam obeta i pismeno in ustmeno zlate gradove; ko so pa sedeli v deželnej zbornici, pozabili so vas, vaše težave, potrebe in pravice! Poiščite si dobro znanih poslancev, ne iščite si jih po daljnih mestih, ne glejte na dolge suknje, košate brade in visoke službe; po djanju sodite in volite! „Slovenec“ bode skorej za vsak okraj, kjer volijo tudi Slovenci, enega ali dva moža imenoval in slovenskim volil-

cem priporočal. Lepo prosimo torej rodoljube iz št. Mohorskega, Beljaškega, Celovškega in Velikovškega volilnega okraja, naj nam imenujejo može, ki se jim zde, da bi bili sposobni za deželne poslance. Na 20. t. m. so volitve na kmetih razpisane; zatorej le urno na noge in pero v roke! — Društvo v podporo pridnim in ubogim realčanov je razposlalo svoje letno sporočilo. Iz tega se vidi, da društvo lepo napreduje in veliko dobrega dela. Dohodki znašajo 1354 gld. 17 kr., stroški pa 479 gld. 78 kr., tako da ostane denarja 874 gld. 39 kr. Nakupilo se je 94 šolskih knjig, 8 novih atlasov in 67 lepopsnih predlog. Društvo ima po tem zdaj 415 učnih knjig, 12 atlasov, 67 lepopsnih predlog, 30 risarnic in drugega risarnega orodja. S tem orodjem se je podpiralo 64 ubogih učencev, pa izdalo 220 gld. 17 kr. Za oblačila, papir, zdravila, jedila itd. se je potrosilo 226 gld 67 kr. Res za uboge pa pridne učence kaj lepa podpora in pomoč! Naj bi pa to društvo po celej deželi našlo potrebne podpore, in veliko dobrotnikov pa prijateljev!

V Mariboru? (Beseda. Nov list.) 16. t. m. bode v čitalnici na čast zbornikov za stavljanje Slomšekovega spominka velika beseda. Načrt je v kratkem ta le: Vvodni govor ali pozdrav g. predsednika, pevanje (2—3 zbori), deklamacija, vesela glediščina igra; potem ples. Isti dan se bo tudi izdal prvi list „Slovenskega gospodarja“ t. j. če poglavarstvo ne bo nič zoper njega imelo. Odgovorni vrednik in lastnik je dr. Matija Prelog. Vabilo na predplačo bo došlo še prvo številko. Cena s poštino vred mu bode za celo leto 2 gld. Izhajal bo vsaki mesec 1. in 16., tedaj dvakrat na mesec, in bode obsegal celo malo polo. Priporoča se že najprej vsem ljubim Slovincem, naj ga drage volje sprejmo. —

Iz Grada. — i. (K slovesu dež. poslancem. Slovenci, bodite pametni znanprej, če ne bo druga zmeta hujša od prve!) Željno smo že pričakovali konca našega deželnega zbora, kajti siti smo že bili nesramne prevzetnosti večine zborove. Če tudi se koj v začetku ove sesije nismo nadjali, da bi nam bili kedaj Kaiserfeldovi privrženci prijazni in pravični, vendar smo mislili, da bodo, spoznavši po bitki pri Kraljevem Gradcu, kam pelje Avstrijo nemška politika, malo manj krivično ravnali z

Kar je logarjev po gozdih in pa kovačev v deželi, nosi vse puško na rami. Živali je pa tudi zmerom manj v deželi. Zajcev je že malo malo, lesic tudi ne dosti. Prejšnja leta bili so po naših gozdovih jeleni; ali zdaj jih ni več videti. Praviijo, da sta menda blizo Nanošice še dva; ne vé se, ali je to res. Toliko več je pa srnjakov po gozdih; one dni so na Nanosu šest srn ubili v enem dnevu, in tri bile so ranjene in so ubežale.

Pivčani ohranili so si to, kar je najblaže na svetu, namreč dobro srce, naravno in odkrito, ki za domovino gori in hude rane hrani, ki so mu pregloboko vsekane. Pivčan je zvest svojej besedi, in raje bi si vrat zavil, nego tega ne storil, kar je z roko in besedo dano obljubil. Nekdaj, še preden je bila železna cesta, vozaril je Pivčan proti jugu in severju in tovoril na vse strani. Njegova kupčijska mesta bila so: Trst, Reka in tudi Ljubljana. Tudi zaslužka je bilo popred obilo; odkar pa je nesrečna kača, železna cesta, pridrvila, šla je kupčija rakom žvižgat in tudi zaslužka ni bilo več. Zadovoljen in vesel hodéval je Pivčan k počitku s svojo družino, ali zdaj je vse narobe! Revež si mora pas zatisniti in, dasiravno truden in spehan, mora iti revež s svojimi vred lačen in žalosten spat. Prej je vesel žvižgal in pevaje gozdaril, zdaj pa mora žalovati in sè svojimi bridko plakati. Zabredel je v dolgove, kterih revež ne more poplačati, in v kratkem mu je

vse prodano. Kam se hoče s svojo nago družino obrniti?

Prositi mora od hiše do hiše in zadnjič je primoran — krasti! Pomisli, prijatelj, za dobrim hudo!

Od nekaj sém je Pivčan pridno gozdaril ter si svoj zaslužek v gozdu iskal. Pred železno cesto mu je to gozdarjenje dosti zaslužka dalo. V sedanjih časih pa je gozd svojo pošteno veljavo izgubil, in torej tudi kmet obožal. Žalosten mora gledati, kako železnica v hitrosti odpeljuje žaganiče in drugo lesovino, ktero je popred on s svojimi voliči vozaril in dobro prodajal. Zdaj pa je vse to kot kafa zginilo!

Kaj je bilo kmetu početi?

Prijel se je boljšega obdelovanja zemlje in začel sadno drevje nasajati ter vcepljati. Jel je govéjo živino rediti, zlasti poleg Nanošice, in si je s to rejo tudi nekoliko opomogel. Tudi ovce in jance jel je rediti in pripravljati si mleko, sir in volno in si s tem pomagal k boljšemu življenju. Po zimi pošiljal je ovce v Istrijo, kamor jih tudi še zdaj kozarji redno pošiljajo. Pa so tudi kozarji med vsemi Pivčani najpremožniši kmetje. Kar se tiče živinske reje, bila je nekaj pri Postojnskem gradu žrebčarija, ali bila je potem prestavljena v Prestranek leta 1749, kjer je še zdaj.

Do sedanjosti ni imel Pivčan za obrtni-jo velicega duha; še za domače potrebe na polju in v gozdu pomanjkovalo je rokodelcev. Gozdna tesarija, posebno pri tramih,

zidarija in tolčenje cestnega kamenja prinašalo je pivškemu ljudstvu mnogo zaslužka. Nekdaj ste bile v Postojni tudi celó ceglarija in lončarija kterih sedaj na Pivki pogrešamo. Lončarija in pa rešetarija najbolj je v Ribnici napredujete, kjer Rajbenčani lance in rešečja delajo v svojih domačih fabrikah.

Ker je v pozimskem času na Pivki malo zaslužka, hodévajo že nad 30 leti Pivčani na Hrvaško, Turško, v Banat in Slavonijo. Tam se celo ljubo zimo z gozdarjenjem preživé in vsako pomlad še lep zaslužek domú prinesejo (do 150 gld. čistega denarja eden). Še celó majhni fantiči od 15 let hodevajo z njimi za kuharje, in pri vsakem oddelku, ki šteje do 12 delavcev, je en kuhar. Ti-le dobivajo pa le na pol od tistega, kar vsak posamezen ud v tistem oddelku prejmelje.

Naj ti bode to za danes dovolj. Mislim sem ti v tem pismu le revščino našega kraja in uboštvo Pivčanov popisati. Še bi dalje pisal, — ali čuj!

Slišijo se hripavi glasovi domačih trobentačev, ki so prišli iz bližnje vasi novo leto voščiti. Da bi se človek zopet enkrat zasukal, tudi ne bi škodovalo; kaj ne?!

Vošči ti veselo novo leto in srčno te pozdravlja

Ves tvoj
Francó.

drugimi narodi. Ako se oziramo na delovanje deželnega zbora v tej sesiji, priznati moramo, da smo se prevarili.

Koj v adresnej debati so, preziraje vse druge narode, kričali, da je le v nadvladi Nemcev na tej strani Litave, in Madjarov unkraj Litave, rešenje za avstrijsko državo. Za poravnanje Savine in izmočvirjenje Pesniške doline niso dovolili ne penza, ker ste te stvari samo lokalnega t. j. slovenskega interesa. Niso dovolili, da se napravi kmetijska šola pri Ptujem, kamor brez dvombe najbolj spada, ker bi bila preveč v sredini slovenskih prebivalcev, in kar je še bolj krivično, oni niso dali slovenskemu jeziku prostorčka med učnimi predmeti na tej šoli, tako da naši slovenski kmetovalci ne bodo imeli ne trohice hasna od nje!

Ovrgli so tudi predlog naših poslancev, da naj se prenaredi volilni red, Slovincem tako krivičen, boje se, da bi Slovenci več zastopnikov imeli, kajti štajerski deželni zbor mora biti po njih mnenju ekskluzivno nemški. Izpustivši §. 41 iz opravnega redovnika vzeli so narodnej manjščini ščit zoper prevzetnost večine.

Le edino to so velikodušno pustili Slovincem, da smejo plačevati za zavode, od katerih imajo hasen le edino Nemci. Videti je, da imajo Slovence za stvari, ki so tem krotkejšje, čem več jih tepeš in puščaš stradati!

In kadar sta se blaga naša zastopnika ustavila takemu krivičnemu postopanju, dolžili so ju, da kalita mir v zbornici. —

Finis coronat opus, pravi pregovor. Držali so se tega pregovora tudi naši nasprotniki. Še v zadnjem seji so izvoili strastnega slavofaga Carnerita za državnega poslanca! Če tudi ne bode imel prilike grditi in psovati naš narod v državnem zboru, kakor ga je v deželnem, vendar njegova volitev kaj lepo kaže, da je psovane našega naroda našim nasprotnikom največa zasluga, kajti družega Carneri ni nič storil. —

Da nas je v takih okoliščinah konec sesije le veseliti moral, to je naravno. Z veseljem srcem bi bil zaklical poslancem pri odhodu: Zdravstvujte pa pazite, da se ne vidimo več. Odvalil se mi je posebno težek kamen od srca, ko so zapustili nemškutarški poslanci, izvoljeni v slovenskih krajih, zbornico. Da so se možje, kakor Lohninger i. t. d. izvolili pri nas, je sramota, ktera mora v srcu skleti vsakemu rodoljubi! Imam toliko zaupanja do zdrave pameti naših volilcev, da takih ljudi ne izvolijo več. „Po sadu jih bote spoznali“, pravi sveto pismo. Dosti prilik smo imeli prepričati se, da je sad njih delovanja našemu narodu pogubiven. Voliti še enkrat take ljudi, bil bi pregrešen samomor svoje narodnosti!

Sedaj na koncu te sesije, ki je, hvala bodi Bogu, zadnja prve zakonodavne perijode, pa zakličem: Slava gg. Hermanu in dr. Razlagu, ki sta kakor skala sredi pennečega morja trdno stala v kljub protivnim valovom! Živila!

V Ljubljani 4. januarja. A. B. (Naše šolske zadeve, očitna krivica; nove volitve: rodoljubi delajte!) Nejevolja mora obhajati tudi mirnega človeka, ako vidi, da se mu nasproti vsem besedam in obljubam, ki mu zagotavljajo pravico, godi očitna nepravica. Taka je z nami Slovenci! Koliko tisoč in tisočkrat se nam je že zagotavljala in v besedi delila enakopravnost, v djanji pa nas le za nos vodijo in nam vrivajo psovod ptujce, akoravno niso sposobni za službe, ktere se jim delijo. Na tukajšni realki je bila razpisana učiteljska služba in se je v razpisu zahtevalo znanje slovenskega jezika, kar je popolnoma prav. S tem pa je bilo menda že dosti storjenega, kajti v resnici dala se je ta služba Nemcu, ki ne zna besede slovenske! Prosil je za-njo tudi popolnoma sposoben Slovenec, ktere ga je še nek sicer Slovincem ne preveč prijazen mož kot najsposobnejšega ministerstvu priporočil; ali vendar se ni gledalo na to in vrnil

se je zopet ptujec na to mesto. Ako ministerstvo tako postopa, ne ostaja nam družega kot izrekati obžalovanje in protestovati proti očitni nepravici! —

Nove volitve za deželne zборе so razpisane in se bodo skorej začele. Važno, važno je, kako bodo izpadle, — delajte tedaj, kar se da, rodoljubi po slovenskih deželah, podučujte ljudstvo o važnosti volitev, priporočajte jim prave, značajne domoljube, kateri poznajo potrebe naroda in kateri so tudi volje delati in truditi se v blagor in korist naroda ne samo z besedo, temuč tudi z djanjem. Ako zdaj zopet propademo po lastnej nemarnosti in zaspanosti, slabo se nam bo godilo in težko butaro bodemo nosili! Delajmo tedaj, dokler je čas in še prepozno ni!

V Senožečah konec dec. † (Nekaj o šolskih zadevah. Tožba zavolj drv.) Hvale vredne so želje, naj bi se v Senožečah glavna šola s 4 razredi ustanovila. Predno se pa začne kaj tacega pričeti, treba je veliko in mnogo premisliti. Pred vsem je tu treba „nervum rerum gerendarum“, t. j. denarja. V Senožečah obstoji šolski zalag s premoženjem kakih 12—13.000 gld.; iz obresti te istine, ki obstoji iz državnih obligacij in privatnih dolžnih pisem, se pa plačuje stari učitelj A. Piano v pokoju, nadalje en učitelj, ki uči sedanji 2. in 3. razred, 1 podučitelj, ki v 1. razredu uči, in 1 učitelj kršanskega nauka, in slednjič se mora še s temi obrestmi tudi za notranjo in zunanjo opravilo šolske hiše skrbeti. K omenjenim obrestim pride samo še nekoliko nadavka, ki se na mutnici od z lesom obloženih vóz pobira. Ako premislimo, da bi bilo že zdaj 3. učitelja treba, da bi se šola po postavi opravljala, ker je v šoli nad 200 otrok (po postavi naj ima 1 učitelj le 80 učencev), reči moramo, da še tega se sedanjimi denarnimi močmi vzdržati ni mogoče; prašam torej, kako se bo 4 pravim in enemu ali dvema učiteljema izvanrednima (katehetu in učeniku v pokoju) dostojna plača priskrbela?

Pred vsem drugim bi bilo pa v naši šoli želeti, da bi se dekleta kaj več naučila, namreč: šivanja, vezanja in drugih ženskih opravil. To se je tudi pred 2 letoma v resnici pri rajni A. Musič godilo, ki je dekleta rada in dobro učila, pa ni najmanjšega plačila dobila. Torej naj se v povzdigo naše šole najpred priskrbi učiteljica, ki bo dekleta v ženskih delih podučevala, kakor g. Demšar zdaj sadjorejo in pa nekoliko kmetijstva v vsakdanji in nedeljski šoli uči. Če pa ktere, ki od glavne šole v Senožečah sanjajo, preveč denarja hodi, naj se mimo drugih reči spominjajo bosih šolarjev, ki jim burja noge razpraska, in tudi tistih, ki so brez bukev in drugih šolskih priprav, pa tudi podučitelja, ki z 260 gld. ne more predobro izhajati tukaj, kjer je vse bolj drago, kakor bodisi kjer koli po Slovenskem.

Kdor hoče svoje otroke daleč izšolati, kakor do našega 3. razreda, ima glavno šolo v Postojni in Vipavi, obe le kake 3 uri daleč. Na naši šoli se pa tudi tako izšola, da vsak lahko v 4. razred na drugih glavnih šolah prestopi, in kakor skušnje kažejo, tudi dobro izhaja. —

Zdaj pa še nekaj družega. Kakor na zgornji Pivki, tako se tudi pri nas godi zavolj gozdnih pravic; akoravno niso tako obširne, so pa vendar občutne. Tudi tukaj imajo po razsodbah in zapisnikih od l. 1793 in 1794 pravico do drv v Lozi in na Brdih. Pred razdeljenjem pa se je po Lozi in po Brdih gospodarilo, da je bilo jojmene, po tistih krajih, kjer so imeli Senožetci svoj del dobiti; zraven se jih je pa še nekaj čez 20 opravičenih izpustilo. Tudi kaplanje so po zapisnikih ravno tistih let pravico do drv živili do l. 1864, in sicer 33 vóz za kurjavo na leto. V imenovanem letu pa se je znani „vicedom“ ali namestnik kneza Porcia, g. Niševicer, oglasil ter zapisal: „Ihrem An-

suchen um unentgeltliche Anweisung eines angemessenen Quantums von Brennholz aus den fürstl. Waldungen zu entsprechen, sei man dermalen nicht in der Lage — in Berücksichtigung der ohnehin sehr herabgekommenen Einnahmen Sr. Durchlaucht aus den dortigen Gütern.“

Takšen je ta §. v knezovem „corpus juris.“ Letos pa se je kaplan za svoj „jus lignandi“ potegnil, opiraje se na stare žive pa še stareje pisane priče. Tudi 22 Senožških srenjčanov se je potegnulo za svoj „jus lignandi“ po g. dr. Bučarju v Postojni. Obojne vloge so bile v kratkem od deželne komisije rešene, in lokalni komisiji v Postojni zavoljo dalnje obravnave poslane. Ali kmalo bo zdaj leto in dan, kar smo svoje prošnje vložili, in ni se še nič zgodilo. Zima je tukaj, mraz kosti lomi, drv pa nič, — kdo si, jih tudi more kupiti, kajti denarja je malo, živež drag, drv pa jako malo ali celo nič in so tudi prav draga, kar jih sem pride, ker jih vsak rajši v Trst pelje. Zakaj tedaj lokalna komisija v tej reči nič ne stori in pusti, da se pravica toliko časa zadržuje? Ali so mar vloge pod klop djane, ker je tako dolgo vse tiho o njih?

Ali se mora grajščina podpirati, dokler da bo imenovanim opravičenim spadajoči del gozda izsekala, potem pa jim le mladje pustila? Saj je grajščina že pri prvem razdeljenju tako delala, torej nas že skušnja uči, kaj imamo pričakovati!

Kdo bo pa nam povrnil škodo, ki jo skozi ta leta trpimo, ker nič drv ne dobivamo, in si jih moramo kupovati, če nočemo zmrzniti, ali komisija ali grajščina? Grajščina se bo na komisijo sklicevala, komisija bo pa javaljne še plačo prevzela. Moral bo torej vse ubogi kmet trpeti, ki že tako nič nima! Torej slavna lokalna komisija, reši nas vendar kmalo teh nadlog! (Pri tacih in enacih zadevah gre neutegoma krepko na noge stopiti, ker iz skušnje vemo, da gospóda gospódi oči ne kljuje in da je le kmet božec, ker nikjer pravice najti ne more! Vr.)

V Brezovici na Primorskem m. dec. (Letina. Kako se nekemu učeniku godi?) Dragi Štefan! Veliko časa je že preteklo v globočino morja neizmerne večnosti, od kar Ti nisem ni črtice pisal. Vem, da Te mika kaj iz naše okolice zvedeti, torej sprejmi radovoljno ta moj odkritosrčni list, v katerem Ti to-le pišem. Letina je bila pri nas srednja, sadja ni bilo skorej nič, sena in otave dovolj, slame dosti, zrnja pa malo, fižol je slana pobrala, krompir je skorej tukej ves segnjil, ajda pa in vsi drugi jesenski pridelki so se dobro obnesli. Kar pa mene zadeva sem v Brezovici prav zadovoljen, ker ljudje cele fare so mi prav prijazni. Lepa jim hvala! Ali žalibog, povedati pa tudi moram, akoravno nerad, da s plačilom nisem nič kaj zadovoljen, ker še nikoli nisem bil ob dobi plačan. Dragi Štefan! ne misli pa da so tega farani krivi, ne, ne, — kriv je tega samo veliki župan v M., ki od sosesk tri mesece prej tirja, da mene ob dobi plačati more, kar pa ne stori. Ker so bile že lansko leto „Novice“ nekaj o tem omenile, in ker se vsak človek enkrat ene reči nasiti, hočem Ti danes, dragi moj, nekoliko to reč očitno pojasniti. Kar moj zaslužek zadeva, dobivam še le po preteklem četrtletju novce od župana, a on jih že veliko prej od sosesk potirja. Šel sem tedaj 3. novembra v M. k njemu in dal mi je majhen znesek za četrto leto od mesecev avgusta, septembra in oktobra. Pri odhodu ga prosim, da naj se mi, ko spet pridem, vsi denarji pripravijo. 14. nov. se zopet k njemu podam zlasti za to, da bi denarje za učilniška drva dobil, pa žalibog, na mesto novcev dobim le sirove besede od našega nadžupana, ker, ko sem ga vprašal po novcih, reče mi: „Jaz nisem še nič za vas denarja pripravil, in tudi drva bom komaj o božiču plačal.“ — Ves nejevoljen mu od-

Razne novice.

govorim: „Gospod, vi ste za drva že med letom novce dobili, ker farani nikdar za drva posamezno ne plačujejo, ampak v štiri letnih dobah plačajo učitelja in vse, kar imajo plačati, dajte mi torej, kar mi gre.“ — Na to mi reče ves razkačen: „Hajd' vun iz moje hiše; zdaj tudi ne smete prej k meni priti, dokler vam ne bom pisal, da imam za vas novce.“ „Gospod, mu rečem, smeja je ta vredna, ako mi ne boste Vi nikdar pisali, mi ni treba tedaj tudi nikdar k vam priti.“ — Odidem, ali povedati moram pa tudi, da še zdaj nisem dobil ne drv ne plačila. Dragi Štefan, zima nas že s svojim mrzlim krihom ogrinja, učilnica naj se pa sama greje, ker župan ne da ne drv ne denarja! Ali se to spodobi za župana, ki je tudi domači šolski ogleda? Da, dragi moj, pomilovanja vredno je, da moram tú po sveti pravici opomniti, da je škoda, velika škoda, da imam takega šolskega ogleda, kateremu ni mar ne za šolo, ne za izobraženje otrok. Poslušaj me, in videl boš napako. Pri neki priložnosti mi reče: „Dragi učitelj, glejte, da znajo otroci svoje ime in primek zapisati, za drugo mi nič ni mar, če znajo čitati ali ne!“ Kmaló potem grem k njemu, da naj bi kako poskrbel, da bi otroci bolje učilnico obiskovali. Reče mi: „Zdaj je vojska, jaz imam druge skrbi!“ To ti je šolski ogleda! Upam, dragi moj, da mi ne boš zameril, da sem Ti tako žalostno novico pisal, znabiti Ti bom vdru-gič kaj družega bolj veselega poslati mogel, če bo šlo po sreči. Bog! Ves Tvoj J. J.

Ptuje dežele.

Rusija. Poljsko se bode razdelilo v 10 glavarij in 85 okrogov. Vlada je volje sčasom vse porusiti. — Proti Donavi se neki pomikuje veliko tisoč vojakov. — V Petrogradu napravijo posebno loterijo Kandijotom v pomoč!

Italija. Zdaj se piše, da Tonello ne bo v Rimu nič opravil in da bode šlo vse svojo pot naprej. — Kralj je na novega leta dan posebno povdarjal, da gre zdaj skrbeti za blagostanje, zraven pa da se tudi armada kolikor mogoče močna obdrži, ker je morebiti še kaj dela čaka.

Francoska. Napoleon je novo leto pozdravil kot apostelj mirú in sprave, zraven pa vendar hoče velikansko vojsko napraviti! Kakor dozdej bo tudi zanaprej najboljšje, da njemu preveč ne upamo!

Turška. Po Turškem res povsod tli in najmanjšega ugodnega vetriča je treba, pa bo vse v ognju. Tudi Črnogorci se neki na moč za vojsko pripravljajo in so že 2 turški trdnjavi razdrli. O Kandiji prinesemo prihodnjič izvirni dopis. Velike vlade razun Ruske pa so še vedno le bolj za Turke vnete. In naš Beust?!

Š p a n s k a. Zdanja vlada postopa, kakor se od vseh krajev poroča, kaj grozovito z vsemi tistimi, ki se le količkaj liberalni in njej nasprotni kažejo. Tako je, kakor piše pariška „Epoque“, samo na Filipinske otoke pregnala 2500 sumljivih ljudi najimenitnejših rodbin. Drugod jih je že tudi vse polno. Bolj nevarni pa morajo smert storiti. V 3 dneh jih je bilo menda 550 ustreljenih! Tudi drž. zbor je razpuščen in prvosednik njegov z več poslanci, ki so hotli na kraljico adresó poslati, bili so ugrabljeni in iz dežele prognani. Kaj bo iz tega?

* * * Iz Ljubljane: Za hišnega zdravnika tukajšnje delavnice izvoljen je bil v seji pomnoženega deželnega odbora, ki je bila 31. dec. p. l., gosp. dr. Karol Bleiweis.

* * * Tudi preteklo zadnje četrtletje starega leta se je veselo pomnoževalo število udov slovenske Maticice. Pristopilo jih je 93 novih, in sicer 8 ustanovnikov in 85 letnikov. Vseh skupaj je pristopilo v preteklem letu novih udov 324, in sicer 34 ustanovnikov, kateri so plačali ustavnine 665 gld. in doplačajo v 4 letih še 1135 gld., in pa 290 letnikov, ki plačujejo po dva goldinarja na leto. Naj bi bilo novo leto enako rodovitno slovenske Maticice, ktera naj bi postala pravo duševno središče slovenskega naroda! Kako bi mogel pravi rodoljub lepše začeti novo leto, kakor da pristopi k temu narodnemu zavodu, ako tega do zdaj še ni storil! Pogrešamo še vedno marsiktero ime, dasiravno nam kaže glavna knjiga že 1128 udov!

* * * Kakor piše „Laib. Ztg.“ dne 4. t. m., ima te dni poprejšni deželni poglavar kranjski, Nj. eksc. grof Chorinsky, sedaj deželni poglavar niževavstrijski, priti v Ljubljano. V kakih opravkih, ni omenjeno.

* * * Sokolski večeri, ki so bili pred novim letom vsako saboto, bodejo, kakor je bilo sklenjeno pri zadnjem večeru, o pustnem času vsaki drugi četrtek, in je prvi shod tedaj v četrtek 10. t. meseca. Naj nam bodo tudi zanaprej tako zabavni, kakor so bili doslej!

* Preveselo novico naznanjamo, da je visoko častiti g. Janez Škofic, fajmošter v Suhorju na Dolenjskem, od Njih veličanstva prejel zlati križec s krono za svoje zasluge za cerkev in šolo. Slava mu, zaklical bode gotovo vsak rojak iz dna svojega srca.

* Znani ruski literat Aksakov, bivši vrednik časnika „Den“, izdajal bode zanaprej v Moskvi nov časnik, z imenom „Moskva“, ki bode v posebnem oddelku potrebe in zadeve vseh neruskih Slovanov priobčeval.

* Neka južno-tirolska srenja je posebno vlogo c. kr. namestniji v Innsbuku poslala s prošnjo, naj bi se telegraf iz njih kraja odpravil, češ, ker je le ta kriv, da trta boleha itd. Namestnija je vlogo nerešeno nazaj poslala.

* Za deželnega zdravniškega svetovalca pri c. kr. namestniji v Trstu je izvoljen dr. Illuminat Zadro.

* Slavni naš rodoljub in jezikoslovec, g. Matevž Cigale, imenovan je ministerijalni tajnik. Slava! Ravno tako tudi česki rodoljub g. Alojzi Šembera.

* Dozdanji namestnik, g. Anton Pirkmeyr, je za pravega okrajnega predstojnika v zgornjem Gradu na spod. Štajerskem potrjen.

* V okrožju dunajske policijske gosposke se je l. 1866 samih umorilo 174 oseb, poskušalo pa umoriti 99. Izmed teh je bilo 195 moškega, 73 ženskega spola, 5 pa otrok med 9. in 14. letom. Te številke nam tudi od neke čudne pa strašne bolezni pričajo!

* „Vorstadtztg.“ od 1. jan. ve povedati, da gre govornica po Dunaju, da stopi Šmerling zopet v ministerstvo. Naj to verjamejo centralisti in dvalisti ali kdor hoče — mi tega ne moremo, dasiravno smo izkušnje preverjeni, da je v Avstriji vse mogočel Bog se usmili Avstrije!

* Pretečeno leto smo po „Triester Ztg.“ tudi mi naznanili, da je bil Janez Klančnik — domá iz Gorenškega, od koder se je pred 14 leti v srednjo Afriko najprej h katoliškemu misjonu podal, potem pa je zapustivši ga na svojo roko barantal in kupčeval — od tržaške dež. sodnije na 6 mesecev v ječo obsojen, zato ker je menda tačas tudi s sužnjimi kupčeval. Zoper

to razsodbo se je pa K. pri dež. nadsodnji pritožil, in letá ga je zavolj pomanjkanja točnih dokazov za nedolžnega spoznala, kar je potem tudi najviša sodnija na Dunaju potrdila; ob enem mu tudi ni treba sodnijskih stroškov plačati in dobi tudi svojo barko nazaj. Vsa spričala iz notranje Afrike govore o njem le dobro in ga hvalijo kot poštenega človeka, kar bo gotovo vsacega rojaka zelo veselilo.

* 30. dec. pret. l. je spet cesar 197 kaznjencem po jetnišnicah celega cesarstva ali kazen znižal ali pa jo popolnoma odpustil. V graški jetnišnici je deležnih te dobrote 14 jetnikov. L. 1866 je bilo to že 4. pomiloščenje. Vseh skupaj je bilo tako sprostenih 60 oseb, med njimi 29 politiških hudodelnikov. — Da bi pač tudi hvaležni bili in se nikdar več na pot pregrehe ne podali!

Prazne službe.

Profesorska sl. za naravoslovje in matematiko v Lincu do 31. jan. t. l. pri zgornje-avstr. namestniji v Lincu; — učiteljska na glavni šoli v Trstu (525 gld. in 126 gld. stanovnine) do 31. jan. pri tržaški škof. konzistoriji Tirja se med drugim spet le znanje laškega in nemškega (?) jezika; — bilježniška ali notarska v Tešinu do febr. pri notarske komori v Tešinu; svetovalska pri kresijski sodniji v Brüx-u (1260 g.) do febr. pri ravno tej sodniji; — dve jetničarski službi pri kres. sod. v Brüx-u (262 gld. s službeno obleko vred) pri ravno tej kres. sodn.; 3 denarni pripomočki po 105 gld. od Polone Verdure revnim in potrebnim nevestam za bale pri dež. sodniji na Dunaju.

Očitne dražbe.

Na Štajerskem: Km-tija v Štokingu, cena 3340 gld.; (pohišno orodje, živina in vozovi se cenijo 121 gld.), dražba 10. jan., 9. febr. in 9. marca 1867 ob 9. dop. v domači hiši, okr. gosposka v Wilden-u; — kmetija v Pinebergu (občina Sobereg), cena 1200 gld., dr. 11. jan., 11. febr. in 13. marca od 10 do 12 dop. pri okr. gosposki v Judenburgu; dve hiši z enim nadstropje v graškem predmestju v Celju (v eni je tudi velika gostilnica), cena 21.834 gld., dr. 24. jan., 24. febr. in 28. marca od 10 do 12 dop. pri c. kr. okrožni sodniji v Celju; — kajža v Kapellen, cena 170 gld., dr. 12. jan., 11. febr. in 13. marca od 11 — 12 dop. pri okr. gosposki v zgornji Radgoni.

Srečkanje.

Pri srečkanju kreditnih sreček 2 jan. so sledeče serije in številke potegnili, in sicer ser. št. 962, 1535, 1582, 1613, 1800, 2138, 2233, 2545, 2696, 2950, 2952, 332, 3966, 4167 in 4196. Izmed teh serij so sledeče največ zadele: 250.000 gld. dobi s 2950 št. 22; 40.000 gld. dobi s. 962 št. 60; 20.000 gld. dobi s. 1613 št. 80; 5000 d. s. 962 št. 3 in s. 213 št. 44; 2500 gld. d. s. 1800 št. 18 in s. 2138 št. 70; 1500 gld. d. s. 962 št. 2 in s. 1800 št. 37; 1000 d. s. 962 št. 96, s. 1800 št. 5 in s. 2952 št. 14; 400 gld. d. s. 962 št. 65 itd. itd.

Dunajska borsá 7. januarja 1867.

5% metalike	58.10
5% nacional	68.20
1860 derž. posoj	84.10
Bankine akcije	726.—
Kreditno „	157.—
London	131.—
Novi zlati	6.20
Srebro	129.75

Loterija.

Trst, 5. januarja:

56 21 75 53 90.

Prihodnje srečkanje je 16. januarja 1867.